

דבר העורך

התורה חסה על ממונם של ישראל

ידיעות חשובה בנושא תשלום באוטובוסים, ומי שיכול לתקן את המעוות תבוא עליו ברכה, ולכל הפחות לבקש מהגורמים הרלוונטיים להודיע לציבור את אופן פעולת המכשירים, ולהציל ממונם של ישראל

הוספת נוסעים: אדם שמתקף לעצמו וכעבור 3 דקות מתקף באותו אוטובוס לנוסע נוסף, על ידי לחיצה על אופציה של 'הוספת נוסעים לאחר תיקוף', מתברר שבמכשירי התיקוף של הנוסעים - ולידטורים (לא ליד הנהג) באוטובוסים העירוניים של חברות אגד וטופרבוס, ובמטרונית חיפה, במקום להוסיף תיקוף אחד נוסף, המכשיר 'שוכח' את התיקוף הראשון ומחייב את הכרטיס ב-2 תיקופים חדשים.

הוספת נוסע נוסף אפשרית רק תוך 3 דקות, באותו אוטובוס. אבל באוטובוס אחר, אפילו תוך 3 דקות המכשיר יחייב 2 נסיעות. ורק בכרטיס בפרופיל סטודנט או חופשי, או חברת 'דן' בכל הפרופילים, כשמתקפים שוב לאחר שהמכשיר אישר מעבר, תופיע על הצג שאלה האם לבצע חיוב נוסף.

נסיעת מעבר: בתיקוף של מעבר בנסיעת המשך בחברה אחרת, לפעמים מחמת חוסר תיאום בין השעונים של שתי החברות, המכשיר יזהה את הנסיעה כנסיעה חדשה, ולא כנסיעת מעבר, למרות שמדובר תוך 90 דקות.

חשוב לשים לב לכך, ובמקרה של תקלה, ניתן לצלם את הפעולות האחרונות בכרטיס, בעמדת הטענה של קווים-עילית ועוד חברות, ללחוץ על 'פעולות אחרונות' ולצלם במצלמה את 6 הפעולות האחרונות, ובכך יוכל להוכיח את התקלה למשרד התחבורה ולקבל זיכוי (סיכום ההלכות פרק ז הערה 107).

ברכת התורה
קייבא יוסף לוי

נושא הגיליון

'תשלום חובות נסיעה'

והשיב את הגזלה

תקציר הסדרה: הגיליון הראשון בסדרה בנושא 'רב-קו בהלכה' (מספר 373), בירר את שינוי המציאות ברפורמה החדשה של משרד התחבורה, חיוב התשלום בתחבורה על פי ההלכה, וחקירה מהותית מי הבעלים על הנסיעות, האם החברה או משרד התחבורה. בגיליון השני בסדרה (מספר 374), התבאר האם הנוסע חייב לתקף באופנים שונים של תקלות בתשלום. בגיליון השלישי בסדרה (מספר 375), התבאר דין חובות שהחברה חייבת לנוסע, והכסף הוא כפיקדון בידי החברה ומשרד התחבורה.

נושא הגיליון הנוכחי (מספר 376), אדם שנסע ללא תשלום, האם חייב להשיב לחברה את התיקוף? הגיליון הנוכחי כקודמיו מבוסס על המבואר בקונטרס **סיכום הכללים וההלכות בתשלום בתחבורה הציבורית** (פרק יג יד), עם הוספות מיוחדות שמתפרסמות כאן לראשונה.

1. והשיב כשעת הגזילה

דמי שימוש: מבואר **במשנה** (בבא קמא פרק ט משנה א) כל הגזלנים משלמים כשעת הגזילה, ומבואר **בגמ'** (שם) שלא צריכים לשלם על מה שהשתמשו בגזילה עד עכשיו, ואם כך לגבי נסיעה בתחבורה ציבורית למרות שהשתמשו באוטובוס ללא רשות ושואל שלא מדעת גזלן הוא, כיון שלא עשו מעשה קנין בגזילה, צריכים לשלם על השימוש בחפץ שנחשב שגזלו את דמי הנסיעה. **נחשב חסר:** ואין לפטור מתשלום מדין 'זה נהנה וזה לא חסר' שהחברה לא מפסידה מנסיעה בודדת ללא תשלום, כי מכל מקום זכות החברה לאסור עליו מראש לעלות לאוטובוס ללא תשלום, וממילא מתחייב על הנסיעה, ועוד שיש לחברה הפסד מועט של זמן העלאה ודלק ובלאי של האוטובוס מחמתו, וזה נחשב 'חסר' קצת' שמגלגלים עליו את הכל (גיליון עומק הפשוט מספר 373).

2. תיאור המציאות

נוהל החזר חובות: תמצית העולה מהמכתבים מאת גורמים בכירים במשרד התחבורה, במענה לשאלה האם צריך לשלם חובות על נסיעה ללא תשלום, הם כותבים שאם לא שילמו בשעת הנסיעה עצמה, אין חובה לשלם בנסיעה הבאה. יחד עם זאת, נוסע שלא מתקף, עלול לקבל קנס כספי אם יתפס על ידי פקח תחבורה.

ובהבהרה מאת היועץ המשפטי: כאשר קיימת אפשרות לנוסע לשלם, אי תשלום על נסיעה באוטובוס הינה עבירה פלילית על החוק, אך לא נוצר חוב כספי שהחברה תוכל לתבוע. "תשלום עבור הנסיעה לאחר שזו בוצעה, ניתן לבצע על ידי פניה ישירה אל החברה המפעילה את השירות, על פי צו בצפוננו של הנוסע". כלומר שמצד 'ההגיונות' יש מקום לשלם. אבל באופן שהמכשיר

תיקוף לא עבד פטור לגמרי מתשלום, כי בעיית התיקוף היא מצד החברה. וגם החפץ לשלם על פי צו מצפוני, לא צריך לשלם 'חד משמעו' כשלא היה מכשיר תיקוף.

ואמר פרופ' יהודה נוינהויזר, שמערכת החוקים מטעם הרשויות מבוסס על כך שתהיה אפשרות לאכוף את קיומם, ואם לא כך הרי זה 'לאות מות' שמוטב שלא יכתבו אותה בחוקיהם. לבל יאבדו מערכם שאר החוקים. ושונה באלף אלפי הבדלות מחוקי התורה שהם חוקים ישרים בעצם, והאדם עצמו רוצה לקיימו בלי קשר למה שביט דין ידעו ממעשיו (סיכום הכללים פרק ג הערה 48, פרק יג סעיף ד הערה 156).

3. גזילה על מנת למחול

קודם הנסיעה: פטור ברור, למרות שמשרד התחבורה מחייב את החברות לא לגבות את התשלום אחרי ההחלטה, אסור לנסוע בלי תשלום על מנת להיפטר על ידי ההחברות ימחלו לו. וכמובא **בפתחי תשובה** (סימן רכז ס"ב ק) בשם **המשכנות יעקב** (סימן נט), וכן מובא **בחובת יאיר** (סימן קסג), שאין היתר לגזול על מנת שהנגזל ימחול לו, כי מחילה מבלתי לבטל חיוב השבה על כסף שכבר נגזל, ולא על מה שעדיין תחת ידו. ואדרבה כיון שחובת התשלום אחרי הנסיעה אינה ברור, מכאן אנו רואים את גודל החיוב לתקף בשעת הנסיעה.

ומבואר **במשנ"ב** (סימן תרז ס"ק יג) שאם גנב או גזל, למרות שחבירו מחל לו והשיב את הגזילה, צריך להתודות ביום הכיפורים כי חטא גם בין אדם למקום.

לאחר הנסיעה: ישנם מקרים רבים שנוצרו לנוסע חובת לחברה כאשר לא תיקף בנסיעה בודדת או במספר נסיעות, כגון ששכח לשלם, לא היה לו רב קו, נגמר לו הערך צבור, בנסיעת מעבר לא תיקף את הכרטיס. אפשרות נוספת, אם נהג עד היום להקל בנושא תשלום בתחבורה ציבורית, וכשכיו חזר בו ורוצה לעשות תשובה.

ונשאלת השאלה, האם חייב לשלם כעת לחברה את התיקוף בכדי לקיים מצות 'והשיב', כי נוצר אצלו חוב ממון למשרד התחבורה והחברה, או שלא נוצר חוב, ואם נניח שמתחייב להשיב אין יחזיר הכלה, כגון שנסע בשני אוטובוסים בנסיעת מעבר שמתחייב כעת שתי תיקופים לחברה, אך יתקף כעת פעמיים? ומה הדין אם בינתנו השתנו בעלי המניות בחברה?

4. תגובת חברות התחבורה

חברות התחבורה מודעות לעובדה, שתקנות משרד התחבורה לא מאפשרות לחייב בתשלום מותרת נסיעות קודמות, וגם אין להם אפשרות טכנית לחייב את הנוסעים בתשלום אחרי הידיעה מהאוטובוס, וחשוב לשים לב להבדלים בין תגובות החברות:

אין השבת חובות: חברות דן ושות', נתיב אקספרס. בית שמש אקספרס, סופרבוט, או דורשות כלל תשלום עבור נסיעות קודמות, וממשיכות לשאלת הלקוחות לא לשלם. למרות שיש עבירה על החוק בנסיעה ללא תיקוף.

מצפות להחזיר חובות: שאר החברות למרות שאינן דורשות את החובות, מכל מקום הם 'מצפות לתשלום' תמורת נסיעות קודמות, ולא מוותרות על החוב כיון שהייתה לו אפשרות לתקף. וכעת צריך לברר, האם ההלכה מחייבת להשיב ולהתחשב בדישת החברות שמצפות לתשלום, כאשר החוק פוטר מתשלום?

גם כשאין מכשיר: חברת 'קוויים עילית' מצפה לתשלום בנסיעה הבאה, אפילו באופן שלא הייתה אפשרות לנוסע לשלם, כגון מכשיר מקולקל, או בתגובו שלא עלה גובה מחמת העומס, בפרט כאשר הנוסעים אומרים לנהג לעקוף את תחנת הגביה ומצהירים שישלמו פעם אחרת.

עצה טובה: לפני שמתחילים לבדוק האם וכיצד לשלם חובות לחברה, מומלץ לפנות לחברה בכתב, ולבקש מחילה על החובות, וכמובן לצייין להם שהתקרת לא תישנה בעתיד.

5. פסקים שפורסמו

תקנייה: יש לחקור מה הגדר ההלכתית בעובדה שאין אפשרות לחברות לגבות את התשלום לאחר הנסיעה, האם 'אי דרישה' דינו כמחילה שמוותר על עצם החוב ואין חיוב השבה כלל, כעין המבואר **בחמנה אפרים** (דיני גזילה סימן א) לגבי איסור גזילה מדאורייתא אפילו כל שהוא פחות משהו פרוטה, ומכל מקום אינו מחויב להשיבו כי ישראל מוחל על גזל פחות משהו פרוטה. או דלמא ששמעתו רק 'סילוק' שאין לחברה כוח גביה לדרוש את התשלום אף שמגיע להם ביושר, אבל הרוצה לצאת ידי שמים יפרע את חובו? עוד יתכן שגם אם זה סילוק אין חיוב השבה. כמבואר **בשערי ציון** (סימן מד אות ג).

מעיקר הדין לא חייב: לדעת הג"ר **צבי ברוורמן שליט"א** (סיכום הכללים פרק יג), פטור מתשלום עבור נסיעות קודמות, למרות שהנסיעה שייכת לחברה ולא למשרד התחבורה, ועלינו מוטל לצייא להוראות החברה, אולם כיון שחלברה אסור לגנוב מהמדינה, לכן אסור לחברה לדרוש חובות, שהרי החברה מקבלת בסכסוד משרד התחבורה ומחויבת לכללים שלהם. ו'אי דרישה' נחשבת למחילה, ואין כזה דבר 'חובות לתשלום', וכיון שהחברה מחלה על החוב, אין חיוב תשלומים. ויש להסתפק האם המחילה נחשבת כתיקוף הלאו של גזילה, או דלמא לא נחשב תיקון ורק על ידי השבה שב ורפא לו.

והוסיף, שלפי שיטת המקילים בכספי המדינה, אם החברה תדרוש תשלום בניגוד לחוק, יוצא כאן חומרא, שצריך לשלם על נסיעה שלא תיקף בה, כי החוק לפטור את הנוסעים אינו מחייב את החברה, ויש לחברה זכות לדרוש כסף מהנוסעים, ולא למחול את דמי הנסיעה. אך לפי שיטת המחמירים בכספי המדינה פטורים מלשלם, כי החוק מחייב את החברה.

פטור: ולדעת הג"ר **יהודה קנר שליט"א** (בהוראה לרבני הילכתא), הנסיעה שייכת למשרד התחבורה ולא לחברה, וממילא חוקי התעבורה תקפים גם על פי ההלכה, ואין לחברה מה לצפות לתשלום, משום 'לאו בעל דברים דידי את'.

חייב לשלם: ולדעת הג"ר **מנחם מנדל הכהן שפרן שליט"א** (חוברת הכללים פרק יג) אין כאן מחילה, אף שאין לחברה אפשרות גביה לאחר הנסיעה על ידי פקח תחבורה, מכל מקום עצם הנסיעה מחייבת את הנוסע לתשלום, והחוביב אינו פוקע מאליו, ולו יציור שתהיה לחברה הכוחות שנוסע פלוני לא שילם, החברה יכולה לתבוע אותו בדיניהם בתביעה אזרחית, ולכן מוטל על האדם לפרוע את החוב הכתוב. ורק באופן שלא הייתה אפשרות לתקף פטור מתשלום, אין נסיעה כזאת היא בחינם.

החברת קובעת: ולדעת הג"ר **שיראל רוזנברג שליט"א** (בהוראה לרבני הילכתא), חברות שאומרות לא לשלם, נחשב מחילה גמורה ותיקון הלאו של גזילה. ולגבי שאר החברות שמצפות לתשלום ורק שהחוק מעכב עליהם מלדרוש, אינו נחשב מחילה, ומצד ההלכה נשאר חיוב לשלם. והוסיף לחדש, שאפילו כאשר החברה (כגון חברת 'קוויים עילית') מצפה לתשלום עבור נסיעות שלא היה אפשרות תיקוף, חייבים על פי הלכה פלוני לא לשלם, כיון שהנסיעה היא עם החברה, וזכותה לבקש ככל שתחפוץ.

וכן דעת הג"ר **יהודה סילמן שליט"א** (בהוראה לרבני הילכתא), שזכות החברה (כגון חברת 'קוויים עילית') לדרוש תשלום עבור נסיעות שהמכשיר תיקוף לא עבד.

ולדעת הג"ר **עמרם פריד שליט"א** (בהוראה לרבני הג"ר יוסף אביטבול), אסור לנסוע מראש על דעת שלא לשלם, כי אסור לגזול על דעת לשלם (גמ' ב"מ דף סא, ועיין ב"ב דף טז ויד רמ"ה שם), ואסור לגזול על דעת שהחברה תמחל לו. ואם כבר נסע ולא שילם, היה צריך להיות חובת 'והשיב' אך כאשר החברה מוחלת לא צריך להשיב.

6. איך וכמה משלמים?

תשלום תיקוף: גם לשיטת הסוברים שבנסיעה עצמה אדם חייב

תמריץ תיקוף לנהג

והשיב לנהג: בחברות התחבורה סופרבוס, קוויים-עילית, ודן בדרום (ולדברי מומחי תחבורה, במכרזים הבאים כל החברות יתחייבו לעשות כך), הנהג מקבל תמריץ לפי תיקופים, כ-20 אגורות עבור כל תיקוף, ודין פרוטה כדין מאה, מה גם שפרוטה לפרוטה מצטרפת ובכך החדש יכול להגיע לסכום מכובד של כ-1500 שקל מתמריצי התיקוף.

ואם נוסע ולא מתקף, לדעת הג"ר **שריאל רוזנברג שליט"א והג"ר יהודה סימון שליט"א והג"ר שלמה ידידה זעפרני שליט"א** נחשב שגונג גם מהנהג את דמי תמריץ התיקוף, ויעשה שאלת חכם כיצד לקיים השבה כי קשה מאוד לדעת מה הנהג. מאידך לדעת **הג"ר צבי ברווומן שליט"א והג"ר יהודה קמר שליט"א** אינו נחשב גניבה מהנהג, ואין זה אפילו בגדר גרמא כלפיו.

7. תשלום עבור נסיעה של קטן

ללא תשלום: אין ספק שעל האב מוטל לדאוג שהקטנים ישלמו בשעת הנסיעה, והשאלה בדיעבד כאשר הקטן נסע ללא תשלום האב מוטל על האב לשלם עבורו (כמובן, השאלה היא רק לפי השיטות שאדם מבוגר צריך לשלם עבור נסיעות קודמות).

חיוב האב: קטן שנסע ללא תשלום אם האבא העלה אותו לאוטובוס או הורה לו לנסוע, האבא מתחייב בתשלום כדין שכירות פועלים, כאילו אמר לנהג לעשות עבודה בשביל בנו. ואם הילד נסע לבדו ומדעתו לכאורה האבא פטור, ועצה טובה קמ"ל שהאב ישלם חובות בנו, שמה שיכח לשלם כשיגדיל, ושמה התורה לא הפעל כבר. (סיכום הכללים פרק יד סעיף ו, ובהערה שם). ולדעת **הג"ר שריאל רוזנברג שליט"א** תמיד האב צריך לשלם עבור הקטן מדין חינוך. ולדעת **הגרי"י סימון שליט"א** כאשר יש ספק לאב האם בנו תיקף או לא, פטור מתשלום.

וכתב **הג"ר דוד בריזל שליט"א** (בית אהרן וישראל קובץ ריח עמוד עג) על פי המבואר ב**שו"ע** (ח"מ סימן שלה סעיף א) המלמד את בן חבירו שלא מדעת האב, שיש מחייבים את האב בתשלום כדין היורד לתוך שדה של חבירו שלא ברשות, ויש חולקין, וביאר **הט"ז** (שם) סברת הפוסטים משום ד'מצוה קעביד' שלומד עם הבן, ולא משום תשלומין, ולפי זה בנסיעה בתחבורה ציבורית האב חייב. מאידך **הש"ך** (שם ס"ק ג) מבאר את סברת המחייבים כיון שביקש ממנו ללמוד עם בנו גלי דעתיה דניחא ליה, ומשלים עם שנהגה, ואם כן בתחבורה ציבורית שלא גילה דעתו פטור מתשלום.

חיוב הקטן: ולגבי חיוב הקטן כשיגדיל, תלוי במחלוקת הפוסקים האם הקטן צריך לשלם את חובותיו כשיגדיל, לדעת **הגהות אשר"י** (ב"ק פרק ח רא"ש סימן ט), בשם **האור זרוע** הקטן חייב כשיגדיל על זקנים שעשה. ולדעת **הב"ח** (או"ח סימן שמג), חולק על האור זרוע ופוסט בתשלום כשיגדיל. ולדעת **הרמ"א** (שם) אם הקטן עשה עבירה בקטנותו טוב שיעשה תשובה כשיגדיל, וגם התשלומים הם מדין תשובה. ולדעת **המגן אברהם** (שם ס"ק ד) בשם **ספר חסידים** (סימן תרצב) חייב בתשלומים מדיני שמים. ולדעת **הט"ז** (שם ס"ק ב), **והחיי אדם**, ומשמעות **הגרי"א**, הובא **במשנ"ב** (ס"ק ט) כשיגדיל חייב לשלם לפניו משורת דדין. (שיטות הפוסקים הובאו במאמר הגרי"י קמר שליט"א קובץ 'עיון הפרשה' גיליון רג עמוד קב).

ולדעת **הג"ר עמרם פריד שליט"א** מעיקר הדין הקטן צריך לשלם כשיגדיל לצאת ידי שמים, אך למעשה המנהג שההורים משלמים עבורו שמה הקטן ישכח לשלם אל"כ. ובחברות התחבורה שמחולות על העבר, ההורים לא צריכים לשלם על החובות, שהרי גם לכשיגדיל יפטר.

לשלם תיקוף מלא ותקין כרדישת החברות, מכל מקום בדיעבד נסנע ללא תשלום לא חייבים להשיב לחברה את מחיר הנסיעה המלא, כי יש לחלק את דמי הנסיעה לשתי חלקים חלק החברה וחלק של משרד התחבורה, שהרי החברה לא מקבלת את מלא התשלום, ולגבי החלק של משרד התחבורה הרי הם לא דורשים תשלום עבור נסיעות קודמות, ולחברה לא אכפת לאחר מעשה האם משרד התחבורה הפסיד, ולגבי החלק של החברה יוצא ידי חובתו כאשר משלם את דמי תמריץ תיקוף, שבסכום זה הפסיד את החברה, ולכן מסיפק שיתקף באופני תיקוף מוזלים, כדלהלן:

לשיטת המחמייים בגניבה מהמדינה, עליו להשיב באופן השתלום למשרד התחבורה מכסה את דמי תמריץ התיקוף שהחברה מקבלת, כגון תיקוף על ידי רק-קו נוער / סטודנט / ותיק, ואינו יכול להשיב בתיקוף שאינו כרוך בתשלום כגון תיקוף נוסף תוך כדי הנסיעה, שהרי בכך גורם להעברה שלא כהוגן של דמי תמריץ התיקוף ממשרד התחבורה לחברה. ומטעם זה אסור לתקף פעמים נוספות תוך כדי הנסיעה (כעבור כמה דקות מהתיקוף כבר יכול לתקף שוב באותו אוטובוס והמכשיר מזהה זאת כנסיעת מעבר), שהרי בכך מחסר את משרד התחבורה שלא כהוגן.

לשיטת המקילים בגניבה מהמדינה, מותר להשיב אחרי הנסיעה גם באופן שמשרד התחבורה לא יקבל תשלום מהנוסע, והעיקר שהחברה תקבל 'דמי תמריץ תיקוף', כגון על ידי תיקוף בכרטיס רב-קו זהב / חופשי יומי / חופשי חודשי / תיקוף נוסף תוך כדי הנסיעה. והוא הדין לשיטת המחמייים בגניבה מהמדינה, אם התקלקל לו כרטיס רב קו המכיל ערך צבור, ולגיע לו במעורב שאף אחד לא יוכל להשתמש בו (הערת הרב מג.ו), יוכל להשיב דמי נסיעות קודמות בשווי הערך הצבור שהיה בכרטיס, בכל תיקוף שהוא, שהרי למשרד התחבורה כבר שילם, ולגבי החברה נותן כעת את דמי התיקוף.

ולכן כשיודע כמה תיקופים הוא חייב לחברה מסוימת, צריך להחזיר סך התיקופים באותה חברה, באותו אשכול, ובאותו קוד, כדי שסכום התיקוף יתאים, ואם הבדל באיזה קו ואיזה נהג. (למעט אגד בנסיעות עירוניות, שהצהירו שמקבלים בשווה בכל רחבי הארץ גם באשכול אחר).

נשאר עוד חודש: לכתחילה יש ענין למהר לשלם את החוב באותה תקופה, כי לפי מספר התיקופים בכל תקופה, מחשבים את גובה התשלום לחברה, במיוחד בסוף השנה הלועזית, כי התשלומים לחברות על ידי משרד התחבורה נקבעות על פי 'מחזור תיקופים תקינים' לסיכום השנה הלועזית, ולעיתים בוחנים לפי רבעון אינו וכדומה, וכמות התיקופים בתקופה המסוימת משמעותית מאוד בתחשיבים השונים. ולפי קביעת מומחי התחבורה: סכום 'תמריץ התיקוף' לא השתנה במאום מחמת רפורמת דרך שיוה, כך שכל הדינונים לגבינו עומדים בחזקתם.

תיקף כבר: לפי האמור, אם בשעת הנסיעה תיקף בפרופיל מוזל, כגון ששילם בנוערי, או בקוד נמוך, לא צריך להשיב כלום, כי החברה כבר קיבלה את התמריץ תיקוף, והחלק של משרד התחבורה הרי הם עצמם קובעים שלא צריך לשלם עבור נסיעות קודמות.

תיקופים מלאים: אכן לדעת **הג"ר שלמה ידידה זעפרני שליט"א** (בהוראה לרבני הילכתא) חובה להשיב בכל החברות תיקופים מלאים, כי קו הנסיעה שייך גם לחברה וגם למשרד התחבורה, ומכל מקום נהלי התחבורה שאינם מחייבים תשלום על נסיעה קודמת אינו מועיל על פי דין תורה לפטור אפילו את החלק של כספי מדינה, והסיבה שאומרים שאי אפשר לגבות כי הם לא רוצים שיגישו תביעות משפטיות על אסכולים פעוטים כאלו, וגם שישתטע על פי צו המצפון צריך לשלם, ואצל יהודי ירא וחרד 'צו המצפון' הוא התורה, וחייב להשיב כל גזילה שיש של שווי ממוני, ולכן עליו להשיב את מלא סכום הנסיעה כפי שהיתה במקור, כיון שגם את החלק של המדינה הוא חייב.

משיב כהלכה

סיכום הגיליון:

דינים העולים

ההגרלה השבוע על 100 שקל מזומן הזוכה בהגרלת גיליון 375 בסך 100 שקל מזומן האברך המופלג הג"ר יחיאל זלושינסקי שליט"א ישיבת אופקים - תורת חיים

א. **תיקוף בנטיעה:** אסור לנסוע בתחבורה ציבורית ללא תשלום, אם נסע ולא שילם, על פי תקנון משרד התחבורה אין חובת התשלום לאחר הירידה מהאוטובוס.

ב. **נוהל התברה:** יש חברות שאמורות כפירוש לא לשלם חובות, וכלפיהם יש להסתפק האם דינו כמחילה, יש חברות המצפות לתשלום כאשר היה מכשיר תיקוף תקין, ויש חברות שמצפות לתשלום אפילו כשלא היה מכשיר תיקוף. ויש להסתפק האם צריך להשיב לחברות המצפות לתשלום כאשר החוק פוטר.

ג. **חוזר תיקוף:** מספיק להחזיר תיקוף תקין, למחמירים בכספי המדינה ראשי להשיב תיקוף מוזל (נוער, וכדומה), למקילים בכספי המדינה ראשי להשיב תיקוף חינמי (רב קו זהב, וכדומה).

ד. **השבה:** כלפי משרד התחבורה אין 'והשיב', כי מותרים על החוב. כלפי החברה יש 'והשיב' ויחזיר באותה חברה ובאותו אשכול ובקוד זהה. כלפי הנהג, מחלוקת אם יש 'והשיב', ויש אומרים שיש 'והשיב' גם כלפי משרד התחבורה וחייב להשיב תיקוף מלא.

ה. **קטן:** קטן שנסע ללא תשלום אם האבא הורה לו לנסוע האבא חייב. ואם הילד נסע לבדו ומדעתו, יש פוטרים את הקטן, ויש דנים לחייבו כשיגדל, ויש שמחייבים תמיד את האבא מדין חינוך.

שאלה: האם מותר וראוי לתבוע את חברות התחבורה על התנהלות לקויה?

התלונות על החברות (איחורים, חיסורים, דילוג תחנה, וכדומה) במשרד התחבורה ובבית המשפט, מייקות את החברות באלי שקלים, והשאלה האם אסור להלשין משום לשון הרע, ומסירה לערכאות, שהרי אינם דנים את החברות על פי דיני התורה, וחייב להזמין תחילה לדין תורה. או דלמא מותר להלשין, כי על דעת כן נכנסו להפעלת הקו, ואין זכויות בלי חובות?

מקורות: גמ' (ח"מ סימן דף פח); שו"ע (ח"מ סימן כו סעיף א), שו"ת חתם סופר (ח"מ סימן מד), מנחת צבי (חלק א סימן טז), דרכי חושן (על שו"ע ח"מ קונטרס דיני ערכאות), חקת משפט (לא תגזול עמוד צח), משיב שלום (עמוד 214), חז"א (סנהדרין סימן טו ס"ק ד), סיכום הכללים וההלכות בתשלום בתחבורה הציבורית (פרק טז).

במדור זה מופיעה שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, כל מי ששולח תשובה נכונה על השאלה נכנס להגרלה. ההגרלה על דעת רבני המפעל. התשובות המובחרות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב. בכדי להשיב ולהכנס להגרלה, מספיק לעיין במראה מקום אחד! נא לשלוח את התשובות עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה). בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד), באחת מהאפשרויות הבאות:

1. בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שולח 4
2. בעמדות 'נדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' - 'עומק הפשט'
3. בחדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
4. בפקס מספר 1532-6507823
5. במייל 5047867@gmail.com

לרפואת הר"ר יונתן בן עלקא שרה הי"ו, ולרפואת הר"ר ניסן אברהם בן שרה הי"ו בתוך שאר חולי ישראל נא להזכירם ב'מי שברך' לרפואה שלימה

עדכוני הלכה

לא זוכר כמה!?

מבואר בשו"ע (ח"מ סימן עה סעיף י') שאם גם התובע וגם הנתבע ספק, פטור מלצאת ידי שמים. ומבואר בשו"ת נודע ביהודה (מהדורה תניינא י"ד סימן קנה) שאם הנתבע היה אמור לדעת את הסכום, חייב לצאת ידי שמים.

ואם כן, באדם שאינו זוכר כמה נסיעות נסע ללא תשלום, ושואל כעת כמה להשיב, לכאורה צריך לתקף הרבה נסיעות בערך צבור עד שיצא הספק מלבו. ולגבי 'תיקוף חינמי' כגון תיקוף נוסף באמצע הנסיעה כבר התבאר דינו במאמר, שתלוי בדין כספי מדינה.

נושא הגיליון הבא:

'תביעת החברה על מחדלים'

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעזור את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

לזכרון עולם בהיכל ד' הגיליון הוקדש לעילוי נשמת הרב אהרן אליעזר בן זאנוועל שלמה ז"ל ת.נ.צ.ב.ה.

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

- גיליון שבועי עומק הפשט
- שיעורים יומי עיון
- בית הוראה טלפוני
- בירורי הלכה אקטואליים
- קו מידע הלכתי
- חוברות הדרכה

מכון הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי בית הוראה מערכת הגיליון

קו מידע הלכתי 02-5377-085

5047867@gmail.com לקבלת הגיליון במייל:

פקס: 02-6507823

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...